

Zpráva o šetření ve věci sociálně-právní ochrany nezletilého Adama

Obrátila se na mě paní A., bytem xxxxx, se stížností na postup Magistrátu města Brna při výkonu sociálně-právní ochrany a kolizního opatrovnictví jejího syna Adama (nar. yyyy).

Matka byla těsně po porodu svého syna hospitalizována na uzavřeném oddělení psychiatrické nemocnice. Protože Magistrát města Brna nenalezl v rodině matky žádnou osobu, která by byla ochotna a schopna o dítě pečovat, podal návrh na vydání předběžného opatření o svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Soud jeho návrhu vyhověl.

Matka si stěžovala na samotnou skutečnost, že její syn byl svěřen do pěstounské péče na přechodnou dobu, a také na průběh a četnost kontaktů se synem. Zahájila jsem šetření postupu původně místně příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí Úřadu městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora (dále jen „OSPOD Řečkovice“) a postupu Magistrátu města Brna, který od něj spisovou dokumentaci převzal a podal soudu návrh na vydání předběžného opatření. V rámci šetření jsem se zaměřila na posouzení těchto otázek:

- práce s matkou a
- četnost a průběh kontaktů matky se synem.

A. Shrnutí závěrů

A.1 Práce s matkou

A.1.1 Práce s matkou před odebráním dítěte

Magistrát města Brna pochybil, když podnět nemocnice B. ze srpna 2019 nepostoupil místně příslušnému OSPOD Řečkovice, případně sám nekontaktoval matku a nepřijal potřebná opatření sociálně-právní ochrany k poskytnutí pomoci matce.

A.1.2 Práce s matkou v souvislosti s odebráním dítěte

OSPOD Řečkovice a Magistrát města Brna se dopustily závažného pochybení, když pominuly nezbytné kroky sociálně-právní ochrany vedoucí ke správnému vyhodnocení celé situace (nedostatečná komunikace s matkou a zmapování celé situace tak, aby bylo možné předejít oddělení dítěte od matky).

A.2 Četnost a průběh kontaktů matky se synem

Magistrát města Brna závažně pochybil, když autoritativně rozhodl o formě a četnosti kontaktů s matkou a když bez soudního rozhodnutí sám rozhodl o pozastavení kontaktů matky s dítětem.

B. Skutková zjištění

Nezletilý Adam se narodil svobodné matce A. dne yyyy [na sklonku roku 2019] v nemocnici B., otec dítěte není v jeho rodném listu uveden. Matka byla již v průběhu těhotenství kvůli psychickým problémům hospitalizovaná na psychiatrickém oddělení nemocnice B. Matka trpí emočně nestabilní poruchou a z toho důvodu také pobírá částečný invalidní důchod. Dva dny po porodu byla matka přemístěna na uzavřené psychiatrické oddělení této nemocnice. Místně příslušný OSPOD Řečkovice šetřením zjistil, že v rodině matky nejsou žádné osoby, které by byly schopny převzít dítě do péče. OSPOD Řečkovice proto požádal Magistrát města Brna o zprostředkování náhradní rodinné péče pro dítě a postoupil mu jeho spisovou dokumentaci.

Dne 3. 1. 2020 podal Magistrát města Brna (dále jen „magistrát“) Městskému soudu v Brně návrh na vydání předběžného opatření o svěření nezletilého Adama do pěstounské péče na přechodnou dobu. Soud návrhu vyhověl a nezletilého Adama do pěstounské péče na přechodnou dobu svěřil.

Matka byla z psychiatrie propuštěna dne 8. 1. 2020 do domácího léčení. Magistrát nastavil kontakty matky s dítětem jako asistované, v intervalu jednou za čtrnáct dnů. V průběhu měsíce března a dubna kontakty z větší části neprobíhaly z důvodů šíření koronavirové nákazy a vyhlášení nouzového stavu v České republice. Po květnovém kontaktu magistrát matce dočasně pozastavil kontakt s dítětem do doby, než matku vyšetří její psychiatr. Důvodem byla velmi vypjatá atmosféra při kontaktu matky s dítětem a podezření magistrátu na zhoršení psychického stavu matky. Poté, co ošetřující psychiatr matce kontakty s dítětem „povolil“, probíhaly jednou týdně za asistence jiné doprovázející organizace, kterou si zajistila sama matka.

C. Právní hodnocení

C.1 Práce s matkou

Pokud nastane situace, která ohrožuje řádnou výchovu nebo příznivý vývoj dítěte a rodiče ji nejsou sami schopni řešit, OSPOD má podle zákona povinnost přijmout potřebná opatření sociálně-právní ochrany na ochranu dítěte a k poskytnutí pomoci rodičům. Opatření sociálně-právní ochrany musí na sebe navazovat, přičemž mají přednost ta, která zabezpečí řádnou výchovu a příznivý vývoj dítěte v jeho rodinném prostředí, a není-li to možné, v náhradním rodinném prostředí.¹

Podle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením nesmí být dítě za žádných okolností odděleno od rodičů z důvodu jeho zdravotního postižení nebo zdravotního postižení jednoho či obou rodičů, přičemž státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, poskytují osobám se zdravotním postižením při plnění jejich rodičovských povinností odpovídající podporu.“²

1 Ustanovení §9a odst. 1 a 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

2 Viz čl. 23 odst. 4, věta druhá a čl. 23 odst. 2, věta druhá Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, přijaté 13. prosince 2006 v New Yorku, vyhlášená pod č. 10/2010 Sb. m. s.

C.1.1 Práce s matkou před svěřením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu

Magistrát byl o matce informován již v srpnu 2019, kdy jej nemocnice B. (dále jen „nemocnice“) požádala o navázání spolupráce s matkou.³ Podle zprávy byla matka hospitalizovaná na psychiatrickém oddělení nemocnice od 25. 6. 2019, o délce hospitalizace nejsou ve spisu OSPOD žádné informace. Matka udávala nefunkční rodinné zázemí, vyjadřovala své obavy z péče o dítě, a proto zvažovala jeho adopci.

Magistrát ke svému následnému postupu uvedl,⁴ že si zjistil informace o matce od místně příslušného OSPOD Řečkovice. Měl se od něj dozvědět, že matce byla v době její nezletilosti poskytována sociálně-právní ochrana. Podle svého vyjádření měl také informace o tom, že rodina matky má v ženské linii dědičné psychické zatížení a s tím související potřebu poskytování sociálně-právní ochrany dětem ze strany státu. O tom, že by sociální pracovnice magistrátu kontaktovala OSPOD Řečkovice, magistrát nedoložil žádný záznam. Sociální pracovnice OSPOD Řečkovice k této otázce naopak uvedla, že OSPOD Řečkovice se o matce dozvěděl až po porodu.

Není tedy jasné, zda magistrát v této věci OSPOD Řečkovice skutečně kontaktoval. Z jeho vyjádření je však zřejmé, že po upozornění z nemocnice v srpnu 2019 nekontaktoval matku, nepodnikl žádné kroky sociální práce, ani podnět nepostoupil místně příslušnému OSPOD Řečkovice. Tento postup odůvodnil tak, že vzhledem k matčině diagnóze (emočně nestabilní porucha osobnosti) se rozhodl situaci řešit až po porodu, až se matka bude skutečně rozhodovat o budoucnosti dítěte, a to zejména s ohledem na nestabilitu jejích názorů. Magistrát ve svém vyjádření jako odůvodnění uvedl, že je mu z jeho praxe známo, že v průběhu těhotenství, při porodu a následně v šestinedělí dochází ke změně názoru rodičky na osvojení dítěte v důsledku aktuálního stavu ženy, a to i u zcela psychicky zdravých matek.

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením zavazuje smluvní státy, aby poskytly těmto osobám odpovídající podporu při plnění jejich rodičovských povinností. Zákon rovněž zavazuje orgán sociálně-právní ochrany dětí, aby rodičům (nejen zdravotně postiženým) poskytl potřebnou pomoc v případech, kdy je ohrožen příznivý vývoj dítěte.

Jsem toho názoru, že se magistrát nezabýval žádostí nemocnice v dostatečném rozsahu a měl postupovat tak, aby byla aktuální životní situace matky skutečně zmapována. To znamená, že měl věc buď postoupit místně příslušnému OSPOD Řečkovice, anebo sám matku zkontaktovat a podniknout vhodné kroky sociální práce (poskytnout matce informace o tom, co obnáší případná adopce, a také jí nabídnout jiné možnosti řešení situace). V případě, že by Magistrát města Brna včas matku kontaktoval a projednal s ní celou situaci a její možná řešení, je možné, že by nedošlo až ke krajní variantě, kterou je odebrání dítěte matce. Rovněž by měl magistrát v době, kdy matka porodila, k dispozici větší množství informací pro zvážení dalšího postupu.

3 Žádost z nemocnice B. ze dne 8. 8. 2019, zn. 119199/FNBRNO-0.3.8.1–Dejl.

4 Vyjádření ze dne 4. 9. 2020, č. j. MMB/0372806/2020.

Magistrát města Brna pochybil, když podnět nemocnice ze srpna 2019 nepostoupil místně příslušnému OSPOD Řečkovice, případě sám nekontaktoval matku a nepřijal potřebná opatření sociálně-právní ochrany k poskytnutí pomoci matce.

C.1.2 Sociální práce v souvislosti s odebráním dítěte

Matka porodila dne yyyy na porodnickém oddělení nemocnice. Dne 30. 12. 2019 požádala nemocnice OSPOD Řečkovice o spolupráci a o provedení sociálního šetření v bydlíšti matky. Ve zprávě z nemocnice je uvedeno, že matka o dítě projevuje zájem, ale není si jista tím, zda péči o dítě zvládne. Sociální pracovnice z nemocnice proto matce nabídla možnost pobytu i s dítětem v dětském centru rodinného typu C. na období zácviu v péči o dítě (dále jen „dětské centrum“). Ve spisové dokumentaci není uvedeno, zda matka s nabídkou souhlasila.

Dne 2. 1. 2020 kontaktoval telefonicky OSPOD Řečkovice sociální pracovníci nemocnice. Ta jej informovala o tom, že matku dne 31. 12. 2019 přeložili na uzavřené oddělení psychiatrické kliniky a umístění matky s dítětem v dětském centru již není možné (zřejmě z důvodu umístění matky na uzavřeném oddělení psychiatrie). Podle telefonické informace z nemocnice byla matce zastavena laktace, matka byla „ambivalentní“ a nebyla schopna se o dítě postarat. Přesné důvody umístění matky na uzavřené oddělení psychiatrické nemocnice mi nejsou známy, neboť ve spisové dokumentaci o nich nejsou uvedeny žádné přesnější záznamy.

Dne 2. 1. 2020 provedl OSPOD Řečkovice sociální šetření u babičky dítěte, u které měla matka s dítětem bydlet. Podle zprávy z místního šetření neměla babička dítěte připravenou výbavu pro dítě a OSPOD Řečkovice informovala o tom, že není v jejích silách nezletilého Adama převzít do péče. Totéž sdělila OSPOD Řečkovice i prababička dítěte. Sociální pracovnice OSPOD Řečkovice uvedla, že téhož dne také telefonicky hovořila s matkou a informovala ji o tom, že dítě bude svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu, protože nenalezla osobu, která by byla ochotna dítě převzít do péče. Sociální pracovnice OSPOD Řečkovice uvedla, že matka proti tomuto postupu nic nenamítala, byla s ním srozuměna.

OSPOD Řečkovice požádal dne 2. 1. 2020 odbor sociální péče Magistrátu města Brna o zprostředkování náhradní rodinné péče pro nezletilého Adama. Na základě návrhu magistrátu svěřil Městský soud v Brně předběžným opatřením ze dne 3. 1. 2020⁵ dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu. Soud ustanovil kolizním opatrovníkem dítěte advokátku D. OSPOD Řečkovice matce zajistil, aby se mohla s dítětem a pěstounkou při předávání setkat.

Osobně matku navštívila sociální pracovnice OSPOD Řečkovice na uzavřeném oddělení psychiatrického oddělení dne 6. 1. 2020. Sociální pracovnice uvedla, že matka vypadala hodně utlumeně a v žádném případě nepůsobila, že by měla být v brzké době z nemocnice propuštěna. O dítěti matka moc nehovořila, spíše řešila svůj zdravotní stav. Matka také připustila, že nemá přichystanou žádnou výbavu pro dítě.

5 Viz usnesení Městského soudu v Brně ze dne 3. 1. 2020 sp. zn. 24 Nc 2401/2020.

Dne 8. 1. 2020 propustila psychiatrická nemocnice matku do domácího léčení. Po svém propuštění z nemocnice se matka dne 10. 1. 2020 dostavila osobně na magistrát a uvedla, že péči o dítě zatím přebírat nechce, protože si není jistá, jaký k němu bude mít vztah a zda bude moci o dítě pečovat. Možnost společného zajištění pobytu matky s dítětem (v dětském centru) magistrát matce navrhl na konci února 2020. Sociální pracovníce takovou možnost připustila v budoucnu, až bude matka natolik zotavená, že bude magistrát zvažovat samostatnou péči matky o dítě. Matka tuto variantu odmítla s tím, že si přeje s dítětem žít u své rodiny a ne být sledována v zařízení.

Sociální práci magistrátu a OSPOD Řečkovice ve smyslu komunikace se samotnou matkou a dostatečném zmapování situace považují za zcela nedostatečnou. Přestože magistrát obdržel již v létě 2019 informaci o tom, že matka s psychiatrickou diagnózou vyjadřuje své obavy z budoucí péče o dítě a zvažuje adopci, nepodnikl žádné kroky k navázání spolupráce s matkou (viz předchozí bod). K odebrání dítěte následně došlo, aniž by magistrát nebo OSPOD Řečkovice matku osobně kontaktoval a alespoň se pokusil s ní věc projednat nebo ji poučit o jejích právech a možnostech, které se nabízejí. Před samotným odebráním kontaktoval OSPOD Řečkovice matku pouze telefonicky dne 2. 1. 2020, kdy ji seznámil s tím, že dítě bude svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Mám za to, že OSPOD Řečkovice měl ihned po obdržení žádosti nemocnice o spolupráci (po porodu matky) zahájit intenzivní spolupráci s matkou a následně i s nemocnicí. **Jednání s matkou mělo zahrnout zjištění jejích postojů a možností, nastínění možných řešení celé situace a poučení matky o jejich důsledcích.** Vyhodnocení rodinné situace a nejlepšího zájmu dítěte pouze na základě informací získaných telefonickým rozhovorem se sociální pracovnící z nemocnice a pohovoru s rodinnými příslušníky matky (babičkou a prababičkou dítěte) považují za zcela nedostatečné.

Dále se měl OSPOD Řečkovice nebo později magistrát pokusit získat ve spolupráci s matkou podrobnější informace o jejím zdravotním stavu, a pokud možno i odborné stanovisko lékařů o tom, jak dlouho bude matka hospitalizovaná, a o tom, zda by byla schopna po propuštění z nemocnice pečovat o dítě v dětském centru, jak jí původně nabízela sociální pracovnící nemocnice.⁶

Možnost umístění matky společně s dítětem do vhodného zařízení, jakým je např. dětské centrum, je v současnosti velmi hypotetická. Vzhledem k nedostatku informací nemohu posoudit, zda by toto umístění bylo vhodným krokem. Jsem však přesvědčena o tom, že OSPOD Řečkovice a magistrát měly prověřit i tuto možnost.⁷

6 V obdobných případech existuje možnost umístit dítě do některého dětského centra. Po propuštění z hospitalizace může rodič pobývat v zařízení společně s dítětem a o dítě pečovat za dohledu, a zejména s dopomocí personálu. Ačkoliv obecně platí, že náhradní rodinná péče má přednost před péčí ústavní, v daném případě by se jednalo o krátkodobý (pětidenní) pobyt dítěte v zařízení ústavní péče bez rodiče. V případě, že by se matka po propuštění z nemocnice ubytovala s dítětem v dětském centru, mohla péči o dítě převzít a pečovat o něj s podporou tamního personálu.

7 V tomto konkrétním případě by dítě v dětském centru bez matky pobývalo pět dnů, než by byla matka propuštěna z psychiatrické nemocnice. Po propuštění z nemocnice by matka měla v rámci společného pobytu s dítětem možnost nepřetržitého kontaktu a péči by mu mohla poskytovat s podporou personálu. Otázkou zůstává, jaký byl skutečný zdravotní stav matky a jak by se k celému problému postavili lékaři. Je možné, že lékaři by pobyt

Co se týká získání lékařských zpráv o zdravotním stavu matky, OSPOD Řečkovice argumentuje časovou tísň a tím, že lékaři z nemocnice s ním nejsou ochotni jednat a poskytovat mu zprávy o zdravotním stavu svých pacientů. Matka nadto podle něj byla v takovém psychickém rozpoložení, že OSPOD Řečkovice nepředpokládal její brzké propuštění z nemocnice. **OSPOD Řečkovice však měl možnost požádat matku o udělení souhlasu s poskytnutím informací o jejím zdravotním stavu a na základě tohoto souhlasu požádat lékaře o sdělení informací týkajících se jejího zdravotního stavu podle § 53 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, což by bylo pro řešení situace dítěte velmi významné.**

Zákon orgánu sociálně-právní ochrany dětí ukládá, aby jednotlivá opatření sociálně-právní ochrany dětí na sebe navazovala a vzájemně se ovlivňovala. Přednost mají mít ta opatření, která zabezpečí příznivý vývoj dítěte v jeho rodinném prostředí (a není-li to možné, tak v náhradním rodinném prostředí).⁸ V daném případě však **magistrát a OSPOD Řečkovice tím, že si nezjišťovaly názor matky, ani se nepokusily ve spolupráci s ní získat bližší informace či lékařské zprávy o jejím zdravotním stavu, pominuly nezbytné kroky sociální práce vedoucí ke správnému vyhodnocení celé situace.**

Odebráním dítěte z péče matky z důvodu její diagnózy bez předchozích kroků sociální práce, které by potvrdily důvodnost tohoto kroku, se matce nedostalo podpory garantovaného Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením. Ze spisové dokumentace rovněž vyplývá, že v důsledku odtržení novorozeneho dítěte od matky a řídkých kontaktů matky s dítětem se matce dosud nepodařilo s dítětem navázat rodičovský vztah. Matčin psychický stav se v posledních měsících zhoršil, což může být právě důsledkem odtržení od dítěte. V současné době se velmi zhoršila i komunikace matky s OSPOD, čímž se rovněž komplikuje původně plánované svěření dítěte do péče matky.

S ohledem na shora uvedené jsem dospěla k závěru, že **OSPOD Řečkovice i magistrát se dopustily pochybení, když pominuly nezbytné kroky sociálně-právní ochrany vedoucí ke správnému vyhodnocení celé situace.**

C.2 Kontakty matky se synem

Rodiče dětí v pěstounské péči mají právo se s dítětem osobně a pravidelně stýkat a mají právo na informace o dítěti, jestliže soud nerozhodl jinak. Stejně tak mají děti v pěstounské péči právo na kontakt se svými rodiči. Pěstouni mají tomu odpovídající povinnost nejen styk dětí s rodiči umožnit, ale také udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dětí s rodiči. O styku rodičů s dětmi je autoritativně oprávněn rozhodovat pouze soud.⁹

matky s dítětem v dětském centru nedoporučili. Vzhledem k tomu, že jejich stanovisko nemám k dispozici, neboť je OSPOD nezajistil pro účely řešení situace dítěte, nemám možnost tuto otázku zhodnotit.

⁸ Ustanovení § 9a odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

⁹ Podle § 960 odst. 2 a § 967 občanského zákoníku a ustanovení § 47a odst. 2 písm. h) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Pěstounům zákon garantuje právo na pomoc při plnění výše uvedených povinností. Naplňování této povinnosti probíhá v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte.¹⁰

Městský soud v Brně svěřil dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu předběžným opatřením ze dne 3. 1. 2020. Dne 8. 1. 2020 propustila psychiatrická nemocnice matku do domácího léčení. Sociální pracovnice magistrátu naplánovala kontakty jako asistované, přičemž první měl proběhnout až dne 22. 1. 2020.

Dne 10. 1. 2020 se matka dostavila osobně na magistrát. Při jednání uvedla, že se aktuálně necítí v úplné psychické pohodě, a proto s termínem kontaktu souhlasí, ačkoli by dítě chtěla vidět dříve. Magistrát rovněž kontaktoval matčina ošetřujícího lékaře, který proti kontaktům matky s dítětem nic nenamítal.

Kontakty matky s dítětem tedy byly asistované a konaly se zpravidla jednou za čtrnáct dnů. Probíhaly obvykle za účasti pěstounky, sociální pracovnice doprovázející organizace E., z. s., rodinných příslušníků z matčiny strany a dalších osob (sociální pracovnice Městského úřadu X., který zpočátku poskytoval prostory pro kontakty, sociální pracovnice magistrátu, příp. dalších osob).

První kontakt matky s dítětem se konal dne 22. 1. 2020. Podle úředního záznamu z kontaktu matka souhlasila s intervalem kontaktů jednou za čtrnáct dnů. Přesto, že matka zpočátku sama nenamítala nic proti četnosti kontaktů, na magistrát se několikrát obrátila babička dítěte a také sociální pracovnice organizace F., se kterou matka spolupracovala. Obě magistrát informovaly o tom, že matka je smutná, v depresích a chtěla by své dítě vídat častěji. Sociální pracovnice magistrátu babičce dítěte sdělila, že se jedná o běžnou praxi v případech, kdy je dítě umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu a rodina zatím nebude přebírat péči o dítě.

Otázku kontaktů projednala sociální pracovnice i s matkou při osobním setkání dne 3. 2. 2020. Matka zde uvedla, že si uvědomuje, co péče o novorozence obnáší, i to, že by ji sama nezvládla. Dále uvedla, že má v plánu řešit svoji psychiku a bude navštěvovat psychoterapeuta.

Dne 19. 2. 2020 se na půdě OSPOD uskutečnilo společné jednání sociální pracovnice s matkou a babičkou dítěte. Matka OSPOD informovala o tom, že by uvítala častější kontakty s dítětem než jednou za 14 dnů a sociální pracovnice jí slíbila, že častější kontakt vyjedná.

Třetí kontakt proběhl dne 28. 2. 2020. Matka se o dítě zajímala, chovala ho a krmila. Možnost dalších, častějších kontaktů matky s dítětem byla přerušena po vyhlášení nouzového stavu vládou ČR z důvodu šíření koronavirové infekce. Dne 20. 4. 2020 matka telefonovala na magistrát a požadovala kontakt s dítětem. Sociální pracovnice možnost kontaktu odmítla s tím, že magistrát postupuje podle doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí, které doporučilo minimalizovat přímý kontakt a udržovat jej

¹⁰ Viz ustanovení § 47a odst. 2 písm. e) a h) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

prostřednictvím dálkové komunikace.¹¹ S dítětem se matka setkala až dne 29. 4. 2020, tedy asi po dvou měsících.

Matka si na průběh setkání stěžovala sociální pracovníci magistrátu. Uvedla, že nebyla s jeho průběhem spokojená, protože se ho účastnila kromě pěstounky ještě nějaká cizí žena, která jí vnutila další kontakt až za 14 dnů a nedovolila matce doprovodit dítě k autu. Matka pojala podezření, že zúčastněné osoby plánují dát její dítě k adopci, protože před ní o adopci hovořily.

Na setkání dne 7. 5. 2020 matka obviňovala sociální pracovníce a pěstounku, že jí dítě chtějí „ukrást“, a celá schůzka proběhla ve velmi nepříjemné atmosféře, kdy matka údajně na ulici křičela, že sociální pracovníce jí dítě chtějí ukrást. Magistrát matce následně zaslal informaci o tom, že jí dočasně pozastavuje kontakt s dítětem do doby, než matku vyšetří její psychiatr a zjistí příčinu zhoršení psychického stavu matky. Vzhledem k tomu, že psychiatr kontakty matky s dítětem podpořil, magistrát sjednal další kontakt na 25. 5. 2020. Matka však magistrátu sdělila, že k němu nemá důvěru a sama si zajistí organizaci, která by ji ke kontaktům doprovázela. Plánované setkání zrušila. Obrátila se rovněž na Policii České republiky, kde podala trestní oznámení na magistrát, Městský úřad X. (který poskytl prostor k asistovaným kontaktům s dítětem), pěstounku dítěte a na doprovázející agenturu E., z. s.

Matka si sjednala k asistovaným kontaktům brněnskou pobočku neziskové organizace G. Další kontakty matky s dítětem probíhají za asistence této organizace jednou týdně.

Magistrát kontakty od počátku nastavil jako asistované. Matka sice proti asistovaným kontaktům nesdělila výslovné výhrady, nicméně magistrát ji neinformoval o tom, že se jedná o možnost fakultativní. Ze spisové dokumentace je zřejmé, že magistrát matku spíše seznámil s tím, že kontakty budou asistované a uskuteční se jednou za dva týdny.

Co se týká nízké frekvence kontaktů, sociální pracovníce magistrátu sdělila babičce i pověřeným pracovníkům Kanceláře veřejného ochránce práv při místním šetření, že takováto praxe je zcela běžná.

Mám za to, že zejména jestliže je neschopnost či nemožnost biologických rodičů o dítě pečovat pouze přechodného charakteru, je nezbytné, aby vztah dítěte s rodičem pěstoun i OSPOD v maximální možné míře podpořili. V případě, kdy se jedná o novorozené dítě, by magistrát měl podpořit kontakt matky s dítětem v co nejširší možné míře z důvodu utváření citového pouta mezi matkou a dítětem. Navazování a rozvíjení citové vazby matky s dítětem po porodu je velmi důležité a v případě, že tato vazba nevznikne, lze ji později jen stěží nahradit. Z pohledu rodiče a dítěte proto považují počáteční nastavení kontaktů ve frekvenci jednou za dva týdny za zcela nedostatečné. V daném případě matka po celou dobu jevila o dítě zájem, ačkoliv si nebyla jista tím, zda zvládne samostatnou péči o dítě. Je pravda, že matka zpočátku sama výslovně častější kontakt s dítětem nepožadovala. Magistrát měl nicméně informace o tom, že by si kontakt přála častější. Nadto by si měl být magistrát s ohledem na svoji odbornost vědom potřeby mnohem častějšího kontaktu

¹¹ Mám za to, že magistrát matku odkazoval na Souhrnné stanovisko MPSV ČR k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu za trvání mimořádných opatření, ze dne 18. 3. 2020, dostupné na www.mpsv.cz.

dítěte s rodičem, obzvláště pak jedná-li se o novorozence. A naopak sám podporovat a motivovat rodiče v častějším kontaktu. Z vyjádření OSPOD o tom, že se jedná o běžnou praxi, dovozují, že magistrát k této otázce běžně přistupuje podobně autoritativním způsobem bez ohledu na individuální potřeby a zájmy rodičů a dětí.

Dále musím upozornit, že OSPOD nemá oprávnění omezovat četnost kontaktů rodiče s dítětem v pěstounské péči ani jej podmiňovat asistencí. Pokud se rodiče a pěstouni na podmínkách a četnosti styku rodičů s dítětem svěřeným do pěstounské péče na přechodnou dobu nemohou dohodnout, může jim OSPOD nabídnout pomoc, zprostředkování dohody. Pokud ani tato pomoc nevede k výsledku, může o styku autoritativně rozhodnout jedině soud, nikoli pěstoun, OSPOD či doprovázející organizace. V případě, kdy představa rodičů o šíři kontaktu s dětmi v pěstounské péči bude v rozporu s nejlepším zájmem dítěte, orgán sociálně-právní ochrany dětí by měl podat soudu podnět k úpravě styku dítěte s rodiči. V případech, kdy je orgán sociálně-právní ochrany dětí kolizním opatrovníkem dítěte v probíhajícím soudním řízení, má možnost jako účastník řízení podat návrh na úpravu styku.

OSPOD také rozhodně nemá oprávnění pozastavit svévolně konání kontaktů rodičů s dítětem, jak se tomu stalo v květnu 2020. I v tomto případě platí, že nabude-li OSPOD dojmu, že kontakty neprobíhají v souladu s nejlepším zájmem dítěte, měl by se obrátit na soud.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti tedy musím konstatovat, že se magistrát dopustil velmi závažných pochybení, když autoritativně rozhodl o formě a četnosti kontaktů s matkou a když bez soudního rozhodnutí sám rozhodl o pozastavení kontaktů matky s dítětem.

Uvědomuji si, že důvěra matky v magistrát je v tuto chvíli již vážně narušena, podotýkám, že však zcela důvodně, stejně jako její komunikace s magistrátem a pěstounkou, a matčin psychický stav se zřejmě zhoršil. Magistrát by nicméně měl matce poskytnout maximální možnou podporu i přes současnou obtížnou komunikaci. Matka by měla mít s dítětem co nejširší kontakt, aby s ním mohla navázat vztah. Sociální pracovníce magistrátu pověřené právníky Kanceláře veřejného ochránce práv při místním šetření informovala o tom, že magistrát bude v rámci soudního řízení o svěření dítěte do péče požadovat vypracování znaleckých posudků, které by možnosti péče matky zhodnotily. Vypracování znaleckých posudků obvykle trvá několik měsíců a celková doba trvání náhradní rodinné péče se tak může protáhnout o několik měsíců. Doba odtržení matky od dítěte se tímto způsobem opět nepřiměřeně prodlouží, což může vést k prohloubení celého problému.

D. Informace o dalším postupu

V postupu Úřadu městské části Brno-Řečkovice a Mokrá hora a Magistrátu města Brna při výkonu sociálně-právní ochrany nezletilého Adama (nar. yyyy) jsem shledala pochybení (viz bod A. a C. této zprávy).

Zprávu zasílám tajemnici Úřadu městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora a tajemníkovi Magistrátu města Brna a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřili ke zjištěným pochybením a informovali mě

o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. O výsledku šetření informuji rovněž starostu Úřadu městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora a primátorku města Brna.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 5. října 2020

Mgr. Monika Šimůnková v. r.
zástupkyně veřejného ochránce práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)